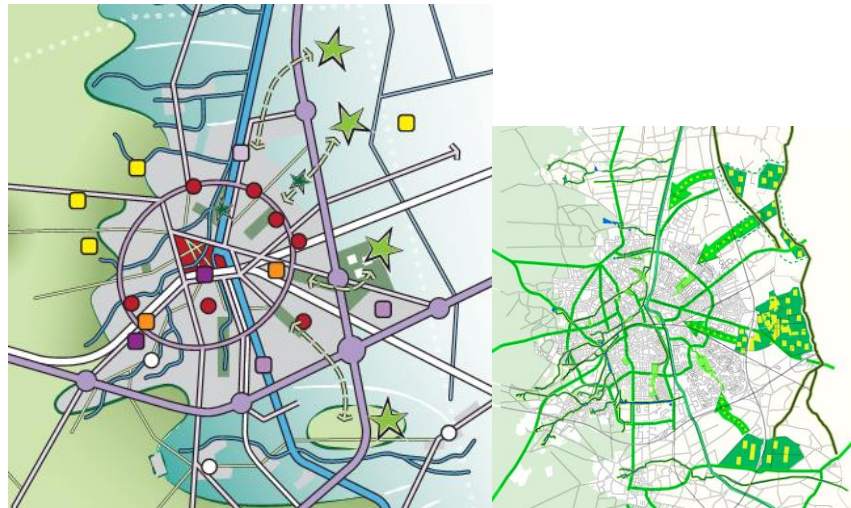

APELDOORN BUITENSTAD PROGRAMMA GROENE MAL & STADSRANDEN

Apeldoorn is een groene stad waar het goed wonen, werken en recreëren is. In de Structuurvisie 'Apeldoorn biedt Ruimte' in de Buitenstad (2013) is deze groene kwaliteit verankerd in het Fundament. In het Fundament zijn alle voor Apeldoorn belangrijke basiskwaliteiten opgenomen. Als we deze op orde houden en doorontwikkelen blijven we een aantrekkelijke stad. De kwaliteit van het fundament is een essentieel onderdeel om onze ambitie op het gebied van comfortabele gezinsstad, toeristisch toplandschap en innovatief economische klimaat van de ondernemende stad waar te maken.

Fundament uit Structuurvisie Buitenstad Groene Mal

Versterken van de groene en blauwe waarden van de Buitenstad

In het Programma Groene Mal wordt al enkele jaren aan het op peil houden van het groene onderdeel van het fundament gewerkt. In het herstel van lanen (groene allure) en parken (ontmoetingsplekken voor onze inwoners) is flink geïnvesteerd. Ook aan het uitbouwen ervan en het verbinden van stad en land is één en ander gerealiseerd. Voorbeelden daarvan zijn de groene wiggen (Park Zuidbroek, Wig Zonnehoeve). Ook loopt er een succesvolle gebiedsontwikkeling in het groene uitloopgebied het Weteringse Broek, waar al op een nieuwe manier met partners, bewoners en ondernemers/particuliere eigenaren wordt samengewerkt. In de Structuurvisie Buitenstad is aangegeven dat het verbinden van stad en land en de ontwikkeling van de stadsrand meer aandacht moet krijgen om de kansen voor de Buitenstad te verzilveren. Dit is in 2014 vormgegeven in het Programma Stadsranden. Omdat beide programma's aan dezelfde

doelen werken en onderdeel van het fundament zijn, zijn ze samengevoegd.

Het strategisch doel is te komen tot **een robuust netwerk van groen en beken met goede verbindingen tussen stad en landschap en met behoud en versterking van biodiversiteit, landschap en cultuurhistorische waarden.**

Bij dit strategisch doel zijn de onderliggende ruimtelijke doelen:

- Goed functionerend samenhangend recreatief netwerk in en om de stad, verbonden aan de regio en de Veluwe voor zowel fietsers als wandelaars in een natuurlijke omgeving waar rust en ruimtebeleving voorop staan maar waar ook wat te doen is en kansen voor ondernemers op gebied van recreatie, zorg, sport en voedselvoorziening ontstaan (aanhaking regionale agenda tafel Routenetwerken).
- Ecologisch netwerk dat natuur van binnen en buiten de stad met elkaar verbindt en dat bijdraagt aan de biodiversiteit en de beleving daarvan; het deel van de Groene Mal buiten de stad omvat het provinciaal Gelders Natuur Netwerk en de Groene Ontwikkelingszones en is daarmee verbonden met de regionale schaal.
- Klimaatbestendig door ruimte voor waterberging, koelte en mitigatie doelen (aanhaking regionale agenda Natuurlijke Alliantie).
- Cultuur (historie), archeologie en beleving daarvan benutten
- Bijdragen aan en ruimte voor onze energieneutrale ambitie 2020 (bijv houtige biomassa).
- Ruimte voor wonen en werken (wo attracties) die aansluiten bij bovenstaande doelen.

Vanwege de integrale benadering is samenwerking met andere programma's binnen de gemeente. De beken in de stad maken onderdeel uit van het Programma Beekherstel.

Andere Overheid en waardecreatie

Als gemeente laten we in de Buitenstad veel los en bieden we ruimte voor initiatief van inwoners en ondernemers. Voor het fundament nemen we zelf verantwoordelijkheid. Maar ook dat doen we niet alleen maar samen met partners, eigenaren en inwoners. Door op deze manier te werken doen we aan waardecreatie in de Groene Mal en de Stadsranden. Dat betekent ook dat er nooit sprake is van alleen maar groen om het groen, maar groen dat bijdraagt aan andere doelen (recreëren, gezondheid, wonen, werken, duurzaam, waterberging, cultuur), dat multifunctioneel/integraal/buikbaar is en meerdere **ecosysteemdiensten** oplevert. Voorbeelden van diensten en baten bij de genoemde doelen zijn: lagere zorgkosten, toenemende woningwaarde/woongenot, fittere werknemers, energiebesparing, vermeden wateroverlast. Bij deze baten zijn meerdere baathouders die eigenlijk 'mede-eigenaar' zijn in de openbare ruimte. De vraag is hoe we dit eigenaarschap kunnen verzilveren.

Deze manier van werken houdt in dat het werkproces daarop ingericht moet zijn. We hebben een doel, nodigen anderen daarop uit en kijken waar we kunnen verbinden. Van te voren weten we soms niet wat daar uitkomt. Dat is best spannend en vraagt de nodige flexibiliteit en goede samenwerking binnen de organisatie. Algemeen is de houding vanuit het programma **enthousiasmeren** (win-win), **verbinden** partijen; **faciliteren** (gericht op mogelijk maken) en **gericht mee-investeren** als daar middelen voor zijn. Het gaat om het creëren en pakken van kansen. Voor een aantal onderdelen nemen we als gemeente het initiatief om tot een gezamenlijk proces en het realiseren van doelen te komen.

Met waardecreatie en andere overheid draagt het programma Groene Mal & Stadsranden bij aan het uitvoeren van de ambities uit het **Bestuursakkoord 2014-2017: Door!**

Aanpak Programma Groene Mal & Stadsranden

Het programma Groene Mal & Stadsranden omvat drie soorten activiteiten om het strategisch doel te realiseren:

- Projecten
- Instrumentarium en financiering
- Samenwerking en communicatie

Projecten

Er zijn diverse projecten die bijdragen aan de Groene Mal & de Stadsranden. De rol vanuit het programma is verschillend:

- anderen voeren zelfstandig uit: wij faciliteren maar maken ook afspraken in een AC, bestemmingsplan etc.
- anderen hebben de regie en wij doen mee: we maken afspraken over de resultaten.
- wij hebben de regie (anderen doen mee intern of extern): vanuit het programma treden we dan op als opdrachtgever. Hiervoor hanteren we de systematiek van APMW.

Projecten zijn niet alleen concrete uitvoeringsprojecten maar ook het opstellen van toekomstperspectieven, visies en ontwikkelingsstrategieën.

Financiering en instrumentarium

Om projecten uit te kunnen voeren is financiering nodig. In 2015 is er voldoende financiering/subsidie om een aantal stad-land verbindingen en delen van groene uitloopgebieden te realiseren. Zie voor de inzet hiervan Uitvoeringsprogramma 2015. Naar de toekomst toe moet er opnieuw financiering georganiseerd worden. Eigen middelen zijn beperkt. Kansen liggen vooral in:

- Financiering voor het fundament is in de Structuurvisie en Nota Grondbeleid georganiseerd in het Fonds Bovenwijken. De groen blauwe hoofdstructuur en de groene uitloopgebieden maken hier onderdeel van uit. Het bijbehorende investeringsvolume voor de komende 10 jaar is € 10 tot 20 miljoen. Slechts een klein deel daarvan kan uit het fonds komen. Het grootste deel zal uit andere bronnen moeten komen, zoals subsidies.
- Ook kan bos- en natuur-compensatiegeld, uit de Reserve Vernieuwen Bomenbestand, ingezet worden om nieuwe natuur te realiseren. Uit dezelfde reserve kan een bijdrage worden verkregen voor het Versterken van het Landschap. Jaarlijks wordt vanuit deze Reserve een bestedingsplan opgesteld. De insteek bij genoemde

financieringsmogelijkheden is geld met geld te maken. Ook valt te denken aan het laten landen van compensaties van RWS of de provincie in Apeldoorn

- Daarnaast verleiden we baathouders mee te doen in de realisatie (TEEB toepassing). Inmiddels hebben we een paar goede praktijkvoorbeelden waarbij particulieren of ondernemers hebben geïnvesteerd. Zoals het Weteringse Broek en de wig Zonnehoeve. In andere projecten gaan we de methode toepassen.

Echter realisatie van de doelen gaat niet alleen over geld. Het gaat ook over instrumenten. Dit kunnen inspiratiemiddelen zijn, koersdocumenten, maar ook kaders (van onszelf en andere overheden). Een nieuw integraal instrument in ontwikkeling is de invoering van de Omgevingswet en de daarbij behorende omgevingsvisie/plan.

Samenwerking en communicatie

Met diverse organisaties is in de loop van de jaren een samenwerking ontstaan. Dit in verschillende verbanden en gradaties. De enige formele samenwerking is die met Natuurmonumenten, Waterschap Vallei en Veluwe en gemeente Voorst voor het oostelijk deel van de Groene Mal in de stadsrand. Dit is vastgelegd in de Samenwerkings-overeenkomst Groen Blauwe Dooradering 2014-2017. Een stuurgroep bewaakt de voortgang van de afspraken.

Andere samenwerkingen zijn meer ad-hoc en worden verstevigd zodra er sprake is van het realiseren van concrete doelen. Nieuwe samenwerkingen met Stichting Wandelnet, duurzame Energiecoöperatie Apeldoorn en de Agrarische Natuurvereniging Veluwe IJsselzoom worden nu vormgegeven. Daarnaast hebben we onze natuurlijke ambassadeurs als IVN, ANWB, en wijk- en dorpsraden en uiteraard onze inwoners.

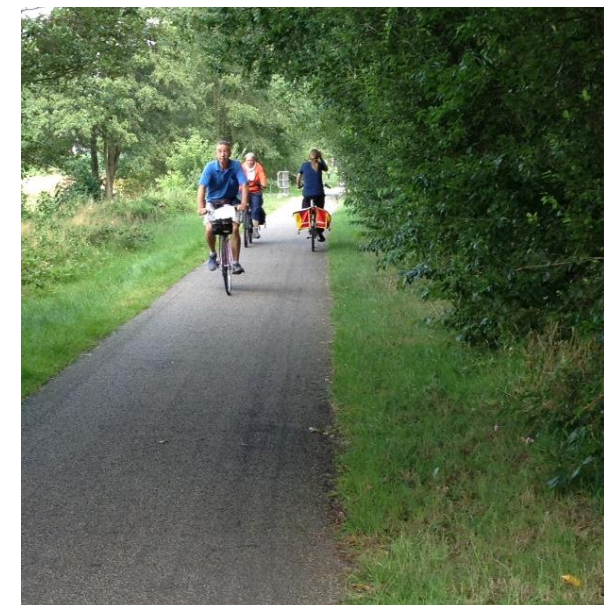

UITVOERINGS-PROGRAMMA 2015

In 2015 staan twee grote opgaven centraal (MPB):

- Versterken van de verbindingen tussen stad en land en aantrekkelijke stadsranden.
- Versterken van de groene uitloopgebieden, Weteringse Broek en Landgoed Woudhuis

Bij deze opgaven ligt in 2015 de prioriteit, dit om afspraken over doelen, tijd en geld met de provincie na te komen. Daarnaast zijn er projecten waar we meedoen met andere eenheden, organisaties of particuliere eigenaren.

Projecten versterken verbindingen stad-land en aantrekkelijke stadsranden

Bijbehorende projecten worden binnen de provinciale Robuuste Investeringsimpuls gerealiseerd. Voor het onderdeel Stadsranden is 2,5 miljoen beschikbaar dat eind 2015 aanbesteed en eind 2017 uitgevoerd moet zijn. Aan de hand van de ontwikkelde visie en bijbehorende criteria is een aantal projecten in uitvoering. De **vet** aangeduide projecten leiden ook al tot zichtbaar resultaat in 2015. Het grootste deel van de overige projecten komt gereed in 2016.

Concrete uitvoeringsprojecten die bijdragen aan de afgesproken provinciale doelen (zie kaart voor ligging):

1 Verbinding Berg en Bos – (Binnen)stad –stadsrand west

- **Sprengvallei** € 300.000
- Toekomstperspectief Stadsrand West € 153.000

- 2 Verbinding Zevenhuizen/Zuidbroek-stadsrand Weteringse Broek/Landgoed Woudhuis
- Pootje Zevenhuizen/het Web € 178.000
  - **Verbinding Park Zuidbroek** }
  - Zone A50 Zuidbroek } reservering
  - Bijdrage Landgoed Woudhuis } € 719.000
  - Eventuele risico's projecten }
- 3 Verbinding De Maten – stadsrand Beekbergsebroek
- Verbinding **Matenpark** €120.000
  - Verbinding **Sportpark de Maten** € 200.000
  - Verbinding Beekbergsebroek } reservering
  - Eventuele risico's projecten } € 700.000
- Twee projecten die bijdragen aan alle drie de doelen zijn:
- Apeldoorn te Voet (extern initiatief) € 100.000
  - Kansenskaart Rondje Apeldoorn € 30.000
- Totaal € 2,5 miljoen**

Binnen deze projecten gaat het om het aanleggen van ontbrekende fiets- en/of wandelpaden als onderdeel van een samenhangend netwerk en groen/blauw dat meeontwikkeld wordt als dit nog niet op orde is. Een aantal projecten betreft nog reserveringen. Voor de zomer is duidelijk of deze wel en niet en in welke vorm doorgaan. Bijzondere aandacht is nodig bij de Beekbergsebroek, omdat daar een proces met externen en het gebied loopt dat qua planning spanning oplevert met de provinciale afspraken. Daarnaast hebben we een reservelijst met onderdelen in de projecten die nu nog niet te financieren zijn en met onderdelen die nog uit het Toekomstperspectief en Kansenskaart naar voren komen in de loop van 2015. Bij alle projecten zijn belanghebbende partijen, wijk- en dorpsraden en bewoners vergaand betrokken. TEEB wordt toegepast op project 1.

Projecten versterken groene uitloopgebieden Weteringse Broek en Landgoed Woudhuis

De Groene uitloopgebieden Weteringse Broek en Landgoed Woudhuis vormen prominente onderdelen in ontwikkeling in de stadsrand. In het **Weteringse Broek** is de opgave een recreatief aantrekkelijk landschap te realiseren. Binnen het regiocontract ligt de focus op:

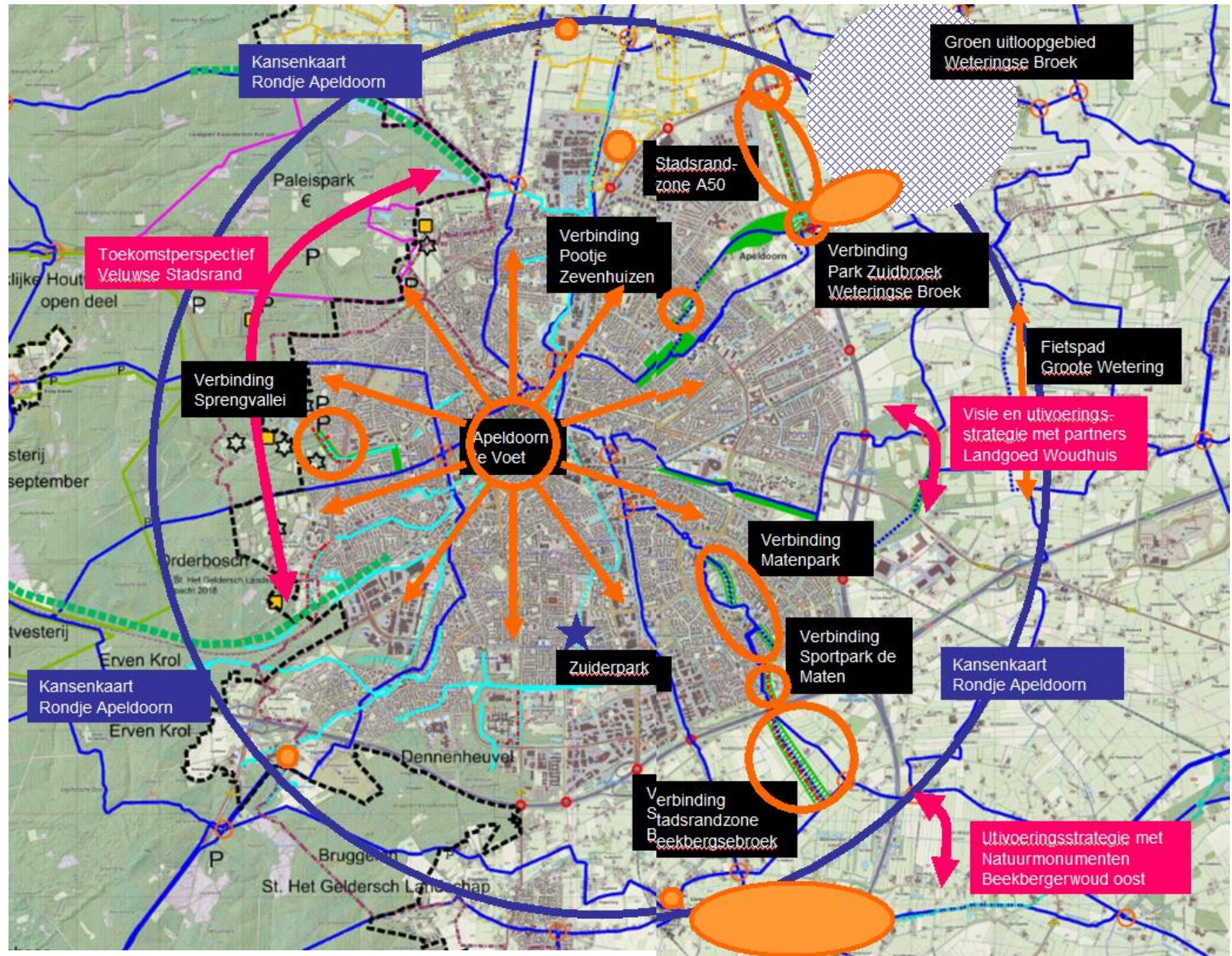
- Realisatie van structuren in het gebied én met de omgeving en stad (fiets-wandelpaden, ecologische en waterwegen)
- Particuliere ondernemers realiseren een deel van de visie
- Vergroten betrokkenheid gebied en met de stad

De dit jaar te realiseren projecten zijn:

- Fiets/wandelovertrek A50 € 500.000
- Fietspad verbinden landgoed Woudhuis € 400.000
- Natuur/water/wandelverbind Drostendal € 850.000
- VAT, klompenpaden, energiebos, fietspad € 350.000

Totaal € 2,1 miljoen

Voor **Landgoed Woudhuis** wordt vanuit partnership een visie en uitvoeringsstrategie opgesteld. Het betreft zowel bos, landbouwgrond en vastgoed. Het opgestelde koersdocument geeft de te realiseren doelen weer vanuit het programma. Opdrachtgeverschap wordt in overleg met de teammanagers van VG en B&O belegd. Voor het groene deel wordt samenwerking met Natuurmonumenten verkend, zoals afgesproken in de Samenwerkingsovereenkomst Groen Blauwe

Dooradering Ook wordt langs de Grootte Wetering een fietspad aangelegd (waardoor het Weteringse Broek met het Landgoed recreatief verbonden wordt). Zie projecten Weteringse Broek.

Overige projecten die bijdragen aan het realiseren van doelen uit de Groene Mal en Stadsranden

Er zijn meer projecten die een bijdrage leveren aan het realiseren van de doelen. We liften hierbij mee met andere initiatiefnemers, omdat deze bijvoorbeeld een proces met een gebied gaan voeren waar ook wij een opgave hebben. We gaan dan meedoen in proces en in geld.

Dit zijn:

- Zuiderpark (budget wijken en dorpen) € 200.000
- Boomcompensatie (uit reserve) € 52.500
- Beekbergerwoud: nieuwe uitvoeringsstrategie voor de realisatie van het oostelijk deel (doorloop MPB doel 2014) met Natuurmonumenten.
- Beekbergsepoort € 54.182
- Versterken landschap rond de ecologische landschappelijke beekverbindingen.
- Pilot natuurcompensatie particulieren € 127.252

Totaal € 0,43 miljoen

Particuliere projecten in voorbereiding en uitvoering:

Er zijn diverse kleine particuliere initiatieven die zich verbinden aan het realiseren van Groene Mal /Stadsranddoelen. In 2014 is door de raad om uit Fonds Bovenwijks als gemeente mee te investeren in het toegankelijk maken van de beekstructuren voor onze inwoners. De gereserveerde € 40.000 moet in 2015 leiden tot de aanleg van de fiets/wandelpaden. De particulieren dragen zelf bij door grond om niet ter beschikking te stellen en natuur langs de beek te ontwikkelen.

Het betreft:

- Wenumseweg 39; aan de Papegaaibeek; deze wordt onderdeel van het Klompenpad Wenum-Wiesel
- Hoenderloseweg 145a; langs de Ughelsebeek
- Nieuwe Voorweg 19-23; langs de Beekbergsebeek

Grotere bijdragen vormen:

- Het Klompenpad Beemte, dat voor de zomer geopend wordt. Er is dan een hele verbinding klompenpaden tussen Veluwe en IJssel; de paden worden aangesloten op de routes van Apeldoorn te Voet. Financieel opgenomen in het Weteringse Broek.
- Een nieuw landgoed met 5 ha natuur en wandelpaden is in de wig Wolvenbos in voorbereiding. Rood voor groen-project.

Financiering en Instrumenten

Voor de genoemde projecten zijn verschillende financieringsbronnen beschikbaar. De looptijd hiervan is over meerdere jaren. De tabel geeft een overzicht van de genoemde bedragen bij de projecten. In 2015 ligt de prioriteit op het uitgeven van geld en weinig bij het genereren van nieuw geld. Dit is ingegeven door de beperkte ambtelijke capaciteit.

Instrumenten

Mbt instrumenten wordt in 2015 ingezet op:

- Het ontwikkelen van een gemeentelijk kader voor **Compensatie- en verevening**. In de Structuurvisie is in de basisregels opgenomen dat het groene oppervlak niet af mag nemen. De vraag is hoe we dat vorm gaan geven? Daarnaast

Provinciale subsidie	cofinan.	totaal	euro 2015	waar in te zetten?
-robuuste investering	eigen uren	2,5 milj	0,7-0,9 milj	verbinden stad-land en stadsranden
-regiocontract 50%	uren, project, derden	3,0 milj	2,1 milj	weteringse broek en verbinden
Via eigen begroting				
-res. Vern.Bomenbestand	nvt	0,49 milj	0,36-0,49 milj	bomen en natuurcomp in 3 projecten
-fonds bovenwijks	nodig 70%	40.000	40.000	bijdrage 3 particuliere projecten
-fonds bovenwijks	nodig 70%	pm		indien kans dan inzetten
-via begroting project	nvt	54.000	54.000	beekbergsepoort landschap incl 2014
-begroting 56017114		24.000	24.000	profilering/voorlichting
-begroting 56017115		32.000	32.000	beekbergerwoud oost strategie
Totaal		6,14 milj	3,48 milj	

heeft de provincie geregeld gesteld over ontwikkelingsmogelijkheden in het GNN/GO. De provincie laat het aan de gemeente om dit vorm te geven.

- Vergroten van de biodiversiteit is één van de doelen uit de Groene Kijkwijzer op te richten. We nodigen andere organisaties en bewoners uit mee te doen om planten en dieren te monitoren en de gegevens te bundelen. Hierdoor krijgen we meer gegevens in één databank én krijgen we meer verbondenheid van bewoners met hun natuurlijke woonomgeving.
- Meedoen met de doorontwikkeling van **TEEB**. Hiermee kan kennis ontwikkeld worden en in de nabije toekomst toegepast worden.

Samenwerking en Profileringsstrategie

Nieuwe samenwerking

In 2015 komt nieuwe structurele samenwerking met deA en ANV VIJZ, als gevolg van de pilot **Energie landschap** (Weteringse Broek). Deze partijen gaan energiebosjes aanleggen, beheren en oogsten, om te beginnen in het Weteringse Broek. Uit de winst worden meer bosjes in Apeldoorn aangelegd. Daarnaast spannen zij zich in om ook particulieren met hun landschapsoogst aan te laten haken aan het opgezette systeem. Zij dragen daarmee ook bij aan gemeentelijke (duurzaamheids)doelen.

Profileringsstrategie

Dit jaar ligt het accent op het beter laten zien wat Apeldoorn doet op het gebied van groen: daar mogen we trots op zijn! Dit jaar komt er ook veel in uitvoering en staat er veel aibaars op stapel (bijv de Groene Kijkwijzer). Hiervoor wordt een profileringsstrategie opgesteld, met aandacht voor: slogan (bijv Apeldoorn Gaat voor Groen), bestuurlijke momenten, de groene kalender en de inzet van moderne mediamiddelen. De focus ligt daarbij op onze inwoners, politiek, maar ook landelijk. Dit bovenop de participatie van bewoners in de genoemde projecten. Het VNG congres wordt benut door excursies aan te bieden.

Tot de profileringsstrategie klaar is, benutten we wel al de volgende communicatiemogelijkheden:

- de boomfeestdag op 18 maart in het Zuiderpark.
- de Groene Kijkwijzer gericht op beleving van flora en fauna samen met diverse natuurorganisaties start op 18 maart
- Oprichten van www.apeldoorntevoet.nl en ondersteunen van www.klompenpaden.nl gericht op gebruikers (bewoners en toeristen)
- Ondersteunen van de Vrijwilligersgroep van IVN die door scholen maar ook andere organisaties ingezet kunnen worden voor de educatieve aspecten van oa Groene Mal

Risico's en afhankelijkheden

Omdat er veel wordt samengewerkt met anderen en delen zelfs door anderen worden gerealiseerd zijn we vooral in de tijd afhankelijk van de voortgang van die anderen. We faciliteren dit zo maximaal mogelijk, maar zekerheid op het daadwerkelijk realiseren is er nooit voor 100%. Dit vormt pas een risico als we zelf in de tijd afspraken hebben gemaakt die we niet op tijd na kunnen komen.

Risico's in 2015

Dit jaar zijn er twee grote subsidiestromen met deadlines. De eerste is de provinciale subsidie voor het Weteringse Broek (**Regiocontract 2012-2016**). Daarbij moet eind dit jaar 2 miljoen besteed zijn aan de afgesproken doelen. De doelen hebben we al gehaald, maar er lopen nog vier financieel grote onderdelen, allen met andere participerende en zelfrealiserende partijen. De afspraak met de regio is dat uiterlijk half 2015 alles duidelijk is (geld en tijd). Tot die tijd worden alternatieven binnen de huidige doelen voorbereid zodat we op tijd over kunnen schakelen.

De tweede is de provinciale subsidie voor de Stadsranden van 2,5 miljoen (**Robuuste Investeringsimpuls 2014-2018**). Eind 2015 moet deze zijn aanbesteed. Daar zit op dit moment een risico van 700.000 euro in het project Beekbergsebroek. Dit komt door het daar gekozen open en afhankelijke proces met andere partijen en initiatiefnemers. Op dit moment wordt een alternatieve strategie bedacht om tijd en geld beter samen te brengen.